

Catalunya evita que el seu litoral s'urbanitzi sense control

Fet el diagnòstic, calia actuar amb urgència. Les xifres que la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques ha posat sobre la taula no deixen gaire marge per al dubte. Dels 672 quilòmetres que té la costa catalana, prop de la meitat, al voltant de 300, són edificats. Hi ha comarques on el front litoral és un continu urbanitzat. És el cas del Maresme, amb un 80% de la primera línia de mar ocupada per edificacions, o del Tarragonès, on és construïda pràcticament en un 70%. Però les dades poden ser encara més greus si ens fixem en el Barcelonès i el Baix Penedès, on el totxo, l'asfalt i el formigó ja ocupen el cent per cent del front marítim.

Si ens fixem en els pobles i les ciutats costaneres, el resultat és semblant. Dels 70 municipis amb vistes al mar, n'hi ha 14 que ja han urbanitzat tot el seu front litoral. L'única excepció són les Terres de l'Ebre. Allà els terrenys costaners urbanitzats no arriben al 17%

La costa catalana podria correr el risc de convertir-se en un continu urbanitzat. Una línia desdibuixada i grisa solcada per interminables passeigs marítims i grans complexos residencials. El Pla Director Urbanístic del Sistema Costaner (PDUSC) és l'eina amb què la Generalitat de Catalunya posa fre a la febre constructora i protegeix noves zones del litoral de manera indefinida.

del total de la línia costanera. Amb tot, es tracta de les zones menys accessibles i allunyades dels nuclis urbans principals. I si mirem les dades referents al nombre d'habitants que resideixen a les zones costaneres, ens tornem a trobar amb la saturació com a

element principal. Així, dues terceres parts dels set milions de catalans viuen en una franja de 20 quilòmetres al llarg de la costa. A més, els 75 municipis del litoral, amb prou feines un 6,9% de la superfície del país, alberguen fins a un 45% de la població del país.

Per evitar que aquest model continuï reproduint-se sense control, la Generalitat de Catalunya ha impulsat el Pla Director Urbanístic del Sistema Costaner, el PDUSC. Es vol posar fil a l'agulla a l'hora de regular les noves construccions a la costa. Tanmateix, el PDUSC és molt més ambiciós. Proposa protegir la costa com a valor paisatgístic i natural, però també com a valor històric i cultural. I és que aquests elements, que han fet atractiva la primera línia de mar tant per als catalans com per als ciutadans de tot el món que s'han sentit atrets per les nostres platges, també han contribuït a la destrucció de l'hàbitat i a la urbanització massiva dels racons més deliciosos de les costes. Fins a un cert punt, el turisme juga, ara, en contra de si mateix i, si no s'hi actua, el clima càlid dels mesos d'estiu serà un dels pocs elements que mantindrà el seu atractiu.

L'objectiu és que pugui conviure el desenvolupament de l'activitat econòmica en general, i del sector turístic en particular, amb el respecte a les zones

amb alt valor natural i paisatgístic. La idea, en paraules d'Oriol Nel·lo, secretari de Planificació del departament de Política Territorial i Obres Públiques, és que la preservació del que queda més o menys verge "augmenta el valor constructiu d'altres àrees." Es tracta de gestionar l'espai litoral com un recurs bàsic i durador en el desenvolupament econòmic i en la qualitat de vida.

El problema de les segones residències. Un bon exemple d'aquest fenomen és la proliferació de segones residències a la costa Brava. Allà, en

Es tracta de gestionar l'espai litoral com un recurs bàsic i durador en el desenvolupament econòmic

els darrers quaranta anys, el sòl urbà s'ha multiplicat per 11, i els nous habitatges, per 9. Entre l'any 1974 i el 1993, s'ha construït a raó d'una hectàrea cada dia. Una altra dada decisiva és el creixement de la població a les comarques costaneres de l'Empordà en relació amb el nombre d'habitatges. En els últims quinze anys, la població ha crescut en quasi 45.000 nous habitants, mentre que el parc construït s'ha incrementat gairebé en 50.000 nous habitatges, una bona part dels quals són, sovint, segones residències unifamiliars que amb prou feines s'utilitzen durant un parell de mesos l'any.

De fet, aquest tipus de construcció representa un dels problemes principals per al litoral català. El procés constructiu creix paral·lel al desenvolupament del sector turístic en un país en el qual més d'un terç del total dels habitatges es destinen a usos que no són el d'habitatge principal. A l'Empordà, per exemple, quatre de cada deu noves residències són cases aïllades o adosades que s'estenen per les planes i els ves-

Delta de l'Ebre.

sants de les muntanyes costaneres com un tapís interminable.

La costa com a valor cultural. Catalunya ha estat marcada pel seu litoral. Tant en el vessant històric com en el cultural, la costa ha modelat els sentiments d'aquest país. És per això que el PDUSC no vol ser només un programa que reguli la construcció i preservi el medi ambient. Segons Oriol Nel·lo "els nostres paisatges contenen valors extraordinaris d'ordre patrimonial, ambiental i econòmic" que han contribuït a "configurar la nostra identitat cultural col·lectiva". I assegura que "hem d'ordenar el procés urbanístic perque

aquests valors quedin preservats i exaltats".

Per evitar la pèrdua del patrimoni social i cultural del país, el PDUSC s'estructura a partir de quatre objectius. El pla considera, principalment, el factor econòmic i immobiliari i el potencial que encara té, en aquest àmbit, la costa catalana. Però no oblidem les relacions històriques, socials i culturals que Catalunya ha establert amb la Mediterrània. En el vessant urbanístic, es pretén evitar que en determinades zones es produeixi un continu urbanitzat, que es converteixi la primera línia de mar en un passeig marítim. A més, hi ha la voluntat de separar clarament els nuclis urbans i evitar que s'estenguin i entrin en contacte, per exemple, al Maresme. Des del punt de vista econòmic, el Govern català vol convertir el litoral en un recurs durador que asseguri el desenvolupament econòmic, que mantingui l'interès turístic i que aquest creixement es faci sempre tenint en compte la qualitat de vida de la població.

Així, el pla director es proposa "preservar els espais costaners pels seus valors paisatgístics, històrics, arqueològics, científics, educatius, ambientals, agrícoles, forestals, culturals i simbòlics". A la base del projecte hi ha l'interès turístic per una línia costanera que sigui atractiva des de tots els punts de vista. Els responsables de la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques asseguren que si se supedita el paisatge, la història i la cultura a la urbanització a qualsevol preu, tard o d'hora la Catalunya costanera perdria l'atractiu turístic. El turisme depèn, per tant, del paisatge, "i si en la seva evolució arribés a hipotecar aquest recurs, aleshores el sector es veuria abocat a la decadència i l'abandó", afirma Oriol Nel·lo.

Més zones protegides. El PDUSC representarà un punt d'inflexió en la gestió que fins ara s'ha fet del territori. Proposa regular de manera definitiva l'ús social, cultural i econòmic de la línia de costa. Afegir a les zones ja protegides els espais d'interès que encara no tenien protecció i que eren susceptibles de ser edificats en un futur. Així doncs, es preservaran 55 quilòmetres de costa que ara són qualificats de zo-

"Amb vistes al mar": l'exposició que explica el PDUSC

El conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Joaquim Nadal, va inaugurar el divendres 16 de desembre l'exposició itinerant "Amb vistes al mar: un pla per preservar el litoral". La mostra es pot visitar al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, a Barcelona, i pretén explicar de manera interactiva què representarà aquest pla director. A partir d'un muntatge audiovisual amb tres pantalles sincronitzades se'ns proposa un viatge històric per la franja costanera que explica els diferents usos que s'han fet del territori, el seu estat actual i, també, les modificacions que implicarà el PDUSC. L'exposició, que visitarà properament Girona, Tarragona i Tortosa, també incorpora un mapa gegant de tot el litoral català i un simulador virtual en tres dimensions per recórrer la costa catalana a vol d'ocell.

nes no urbanitzables. Quedaran protegits "per sempre, com un llegat a les generacions futures", diu Nel·lo. A partir de l'aprovació del PDUSC, el que fins ara podia ser vist com una possible reserva immobiliària se suma als 267 quilòmetres de litoral català que ja són zones incloses en el Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya (PEIN) o amb figures superiors com ara els parcs i les reserves naturals.

Però, a més, les zones urbanitzables on, de moment no s'hagi construït po-

També aposta per mantenir el lligam social i cultural que Catalunya ha tingut històricament amb la Mediterrània

dran ser declarades zones protegides depenent dels seu interès ecològic. La iniciativa de la Conselleria vol garantir la continuïtat entre els espais verds per assegurar la connectivitat entre els ecosistemes costaners i els interiors. Així s'assegura l'intercanvi biològic dels espais terrestres de l'interior amb les platges i el mar i s'intenta reforçar la salut dels ecosistemes que estan sotmesos a més pressió. Aquest punt, que ja apareixia en la primera fase del pla director, queda concretat en el PDUSC 2, que tot just s'acaba d'aprovar. Gràcies a aquesta possibilitat, en la segona fase del pla s'han incorporat com a espais protegits un total de 650 hectàrees en 44 sectors de 22 municipis catalans.

Els ajuntaments hauran d'adaptar el planejament municipal al PDUSC. Per facilitar aquest procés, el pla director preveu establir un fons financer especial perquè els consistoris de les viles i ciutats del litoral puguin gestionar les novetats que implica. Ara bé, l'objectiu de Política Territorial i Obres Públiques no consisteix només a evitar que es puguin urbanitzar els espais que encara queden. El pla director també proposa que en els àmbit qualificats com a sòl urbanitzable es construeixi tan lluny com sigui possible del litoral i es deixi la franja a tocar de mar per a les zones verdes. Es potencia l'acord amb el món de la construcció i, malgrat que no s'evita la urbanització d'aquestes zones, sí que es mira que no sigui tan agressiva.

Segons Oriol Nel·lo, el PDUSC és "l'exercici urbanístic més ambiciós emprès a Catalunya d'ençà de l'aprovació del Pla General Metropolità l'any 1976". L'objectiu és plantejar les bases per evitar un creixement immobiliari massiu, descontrolat i insostenible que emmuralli la costa catalana, tal com ha passat a les costes del País Valencià. Aquesta iniciativa de l'executiu català protegeix indefinidament les franges del litoral català que encara quedaven sense definir i les converteix en un actiu per al país. Un patrimoni que ha de garantir la continuïtat del model econòmic però també la protecció dels espais naturals d'alt valor. Tot plegat per mantenir el lligam social i cultural que Catalunya ha tingut històricament amb la Mediterrània.

Dani Brugarolas

